

cyklus: Otvorená kniha

Ivan Veľgoša

téma: Kresťanská výchova detí

Dobrý deň, vitajte v programe Otvorená kniha. Ako vychovávať deti v kresťanskom duchu? Ako im správne, zaujímavo a dostupne hovoriť o Bohu, aby keď deti vyrastú, chceli žiť podľa Písma? Dnes na túto otázku odpovedá pastor Ivan Iljič Veľgoša.

Dobrý deň Ivan Iljič. Dobrý deň.

Ivan Iljič, sú deti schopné pochopiť Boha? Ved' deti chápu všetko doslovne a Boha nemôžeme doslovne vidieť, počuť. Je detský rozum schopný prijať informáciu o Bohu?

Viete, myslím, že nielen detský rozum, ale ani rozum dospelého človeka nie je úplne schopný pochopiť Boha a my vo Svätom písme nájdeme mnoho veršov, kde je priamo napísané, že človek nemôže úplne spoznať Boha, obsiahnuť všetko, čo robí Boh a pochopiť všetko, čo sa týka Boha. Preto Biblia pre dospelých aj pre deti odkrýva najdôležitejšie veci o Bohu, vysvetľuje pravdu o Bohu a Božom charaktere. Toto je veľmi dôležité pochopiť.

A keď sa pozrieme na deti, treba vedieť, že sú veľmi citlivé na pravdu, klamstvo a faloš. Deti hneď vycítia charakter človeka a aj psychológovia sa na tom zhodujú, že deti sú oveľa citlivejšie na prejavy charakteru iných ľudí. A preto hlavnou úlohou kresťanskej výchovy detí je práve odhaliť im Boží charakter. Toto je najdôležitejšia a najhlavnejšia úloha, ktorú mám na mysli.

A čo hovorí Sväté písmo o tom, ako treba správne vysvetľovať, odhaľovať deťom Boží charakter?

Chcel by som, aby sme sa pozreli na dva verše. Sú napísané v knihe Žalmov 78,3-4: *„To, čo sme počuli a čo sme poznali, a čo nám naši otcovia rozprávali. Nezatajíme toho pred ich synmi rozprávajúc budúcemu pokoleniu chvály Hospodinove, jeho silu a jeho divy, ktoré činil“.*

Tu je veľmi zaujímavé, ako sa v týchto veršoch zdôrazňuje dedičnosť pokolení, kontinuita. To, čo sme my počuli, to, čo sme sa my dozvedeli, to, čo nám naši otcovia rozprávali. V týchto slovách počujeme našu zodpovednosť a povinnosť voči deťom, voči Bohu. Neskrývať to a rozprávať to deťom. Čo presne?

„... rozprávajúc budúcemu pokoleniu chvály Hospodinove“. Je veľmi dôležité rozprávať deťom, čím je Hospodin slávny, čo je na ňom hodné slávy a prečo sa klaniame Bohu, začo ho oslavujeme, začo mu ďakujeme. A to je dostupný a zrozumiteľný prístup zo strany nás dospelých, ktorý máme uplatňovať voči deťom. Deti dosť veľa vnímajú a chápu veci vo svete. Napríklad stvorenstvo, svet prírody, ktorý je okolo nás, veľmi zaujímavé javy z ríše zvierat.

Máme im rozprávať o Bohu, ako to On úžasne všetko stvoril a že On je hoden toho, aby sme Ho chválili.

A tiež tu čítame: „*rozprávajúc budúcemu pokoleniu ... slávu Hospodina a silu Jeho*“. Je veľmi dôležité, aby deti chápali, že Boh je všemohúci a silný, pretože deti sú veľmi citlivé nato, že sú slabé. Porovnávajú sa s dospelými a chápu, že nie sú až také silné, že nie sú také úspešné ako dospelí a potrebou každého dieťaťa je, aby ho podporili a podržali. Každé dieťa sníva o tom, že bude silné, sníva o tom, aby ho niekto silný ochraňoval, pomáhal mu, podporoval ho. Veď v Božom slove je dostatok dôkazov, ktoré hovoria o Božej sile, o Jeho všemohúcnosti a to je veľmi dôležité odhaľovať deťom, aby chápali, že Boh je tá osobnosť, ktorá môže všetko. Keďže je všemohúci a všadeprítomný, tak je schopný ich ochrániť v tomto svete.

A ďalej je napísané: „... *jeho silu a jeho divy (zázraky), ktoré činil*“. Toto sa mne osobne najviac páči, pretože všetky deti majú radi zázraky a veria v zázraky viac ako dospelí. Keď pozorujeme malé deti, vidíme, ako sú otvorené tomu, aby prijali zázraky a uverili im. Preto detský vek je obdobie, kedy je ich vnútorný svet, vedomie, pohľad na svet veľmi otvorený na prijímanie Božích zázrakov.

A to je všetko, čo sa môžeme z tohto verša dozvedieť?

Nie, samozrejme, že tu sa môžeme oveľa viac dozvedieť o tom, čo Hospodin očakáva od nás ohľadne výchovy detí. Keď hovoríme práve o týchto veršoch, tu je základ toho, čo majú chápať deti, že to majú nielen prijať, ale majú to preniesť celým svojim životom a potom to podľa tohto verša odovzdať ďalším - iným ľuďom, svojim deťom, deťom detí. Táto myšlienka sa prelína celým Božím slovom ako červená niť, aby každý národ, pokolenie odovzdával iným a nielen prijímal. Na toto treba dávať pozor pri výchove detí.

Ako skoro môžeme začínať deťom rozprávať o Bohu?

Viete, keď sa nám narodila naša dcéra, prvé dieťa v našej rodine, veľa vecí sme nevedeli a nepoznali. Nechcel by som tu dnes vystupovať v pozícii veľmi skúseného rodiča. Po prvé, chceme vidieť, ako je v Biblií rozobraná táto otázka a po druhé chcem sa skôr opierať o skúsenosti mojich rodičov, pretože som vyrastal v kresťanskej rodine. Bolo nás 5 detí a to, čo robili moji rodičia, je preverené časom, vedeli, čo je správne a čo nie je správne.

Čo sa týka vašej otázky, spomínam si, že keď sa nám narodila dcéra, tak sme boli pozvaní do Biblickej školy pre maličké deti. Mala len niekoľko mesiacov a bol som veľmi zvedavý, čo budú učitelia rozprávať deťom. A poviem vám otvorene, aj keď som veriaci človek, bol som voči tomu skeptický. No čo už len môžu odovzdať takým malým deťom? Tak som bol veľmi ochotný zostať na prvej hodine, kde sme priniesli našu dcéru. Viete, najviac ma šokovala atmosféra, ako veľmi jednoducho a prístupne odovzdávali deťom to najhlavnejšie a najdôležitejšie. Učiteľ mal v rukách zrkadlo a nosil ho od dieťaťa k dieťaťu, pričom spieval pesničku o tom, že Ježiš miluje ... a podľa toho, ku akému dieťaťu priniesli

zrkadlo, spievali jeho meno, napríklad: "Ježiš Sašu miluje" a spoločne to spievali všetci učitelia. Všimol som si, ako sa každé dieťa otvorilo, akoby uvažovalo a prijímalo to ako niečo nové. Myslím si, že od úplne ranného veku dieťaťa je už možné zasievať semienka poznania o Bohu do detského srdiečka. Veď my takisto nevymedzujeme obdobie zoznamovania sa dieťaťa s rodičom, však? Naopak, aj v pôrodnici sa ponáhľajú dať dieťa do rúk matky, aby dieťa hneď pocítilo teplo blízkeho človeka. A tam nikto vekové normy neurčuje. Takisto aj tu. Myslím, že čím skôr, tým je lepšie zoznamovať dieťa s Bohom, ktorý ho miluje, na jeho úrovni vnímania.

Rovnako ako výchova v kresťanskom duchu je dôležité vychovať dieťa tak, aby si vedelo správne vybrať z hľadiska morálky. U veriacich existuje určité chápanie toho, čo je dobré a čo zlé. Ale aj neveriaci rodičia majú vyvinuté chápanie dobra a zla, takže aj oni majú v určitom smere pravdu. Otázka znie: Je možné správne vychovávať dieťa aj bez Krista?

Tu si treba najprv položiť otázku: Čo rozumieme pod slovom "dobrý"? Keď si pod slovom "dobrý" predstavujeme, že je to človek, ktorý vie pekne komunikovať, nerobí nikomu zle, tak aby netrpeli ľudia, to je jedna norma správania, jedna požiadavka. Čestný, schopný niešť zodpovednosť za svoje konanie. Hovoríme o všeobecných ľudských morálnych hodnotách. Je možné takto vychovávať dieťa. Poznal som takých rodičov, ktorí, aj keď nepoznajú Bibliu, sú schopní naučiť svoje deti práve takýmto morálnym normám.

No tu existuje v tomto všetkom jeden veľmi dôležitý moment. My ako veriaci ľudia veríme, že všetko dobré prináleží Bohu a Boh je autorom všetkého dobrého v tomto svete. Boh je láska, teda On je zdrojom lásky. A toto mi pripomína pokus pestovať hrozno bez existencie kmeňa viniča. Tak vyzerá pokus vychovávať deti v duchu všeobecných ľudských hodnôt bez odhalenia im poznania o Bohu. Prečo?

Keď je človek vo svojej viere spojený s Bohom - aj vtedy, keď padá, keď vykročí nesprávne, keď hreší, veľmi sa trápi, ... - keď má tento človek zachraňujúci vzťah s Bohom, má možnosť rehabilitovať sa. A to nielen rehabilitovať sa, ale skôr sa duchovne obnoviť, upevniť sa v sile a znova získať od Boha tento nový impulz, silu, vieru, nádej.

A dnes poznáme veľa ľudí, ktorí žijú bez viery v Boha a keď sa stretávajú s problémami, vtedy strácajú silu veriť, dúfať a žiť život s nádejou. Títo ľudia jednoducho nevedia, komu ešte môžu dôverovať. Nevedia, v čo veriť.

Videl som množstvo mladých ľudí, ktorí prežili veľké ťažkosti vo svojom živote. Pamätám si, ako som sa raz na biblickom kurze stretol s jednou slečnou, ktorá v detstve prežila veľmi hroznú veci priamo v rodičovskom dome - také, že otec ju niekoľkokrát znásilnil a podobne. Videl som, že nemá vôbec v čo veriť, nemala sa vôbec o čo oprieť. Keď som skúšal som sa s ňou rozprávať o dobre, o pravde, veľmi skepticky proti tomu vystupovala a povedala: "Aké dobro môže byť na tomto svete, keď ...!" a potom mi otvorene porozprávala, čo sa s ňou stalo. Preto, keď hovoríme o tom, či môžeme vychovávať dobrého človeka bez Krista, odpovedal by som takto: Samozrejme, môžeme to vyskúšať a dokonca môžeme dieťa

aj naučiť veľa dobrého a dať mu ľudské morálne hodnoty, ale založiť doňho veľmi pevné základy, z ktorých by dieťa mohlo čerpať silu na všetko dobré a spravodlivé, je možné len vtedy, ak spojíme jeho život s Kristom. Úprimne tomu verím.

Možno niektorí ľudia právom povedia: "Chcete, aby moje dieťa bolo kresťanom? To znamená, že chcete, aby ono vždy nastavilo druhé líce, aby ho mohli po ňom biť, aby si mohli s ním robiť, čo len chcú, pretože kresťanstvo učí pokore, chcete, aby dieťa bolo slabé v tomto živote atď. ..."

Ako vždy, v každej otázke existujú dve krajnosti. Aj tu môžeme hovoriť o krajnostiach. Tak mimochodom, keď čítam o Ježišovi Kristovi, nevidím, že by bol fackovacím panákom. Mal pevnú vôľu. Ježiš sa nebál ťažkostí. Ježiš bol občas jediný, kto nazval veci svojimi menami vtedy, keď všetci mlčali. Bol to jediný človek v období niekoľkých storočí, ktorý sa rozhodol očistiť chrám od všetkých tých ľudí, ktorý sa snažili zarábať na náboženskom cítení ľudí. Nato treba silu, smelosť a rozhodnosť. Preto nevidím, že by kresťanstvo chcelo, aby bol človek bol taký beztvárny, ktorý si dovoľí robiť so sebou hocičo. Nie, tak to nie je.

No v kresťanstve existuje jeden veľmi dôležitý princíp: neodpovedať na zlo zlom. Prečo? Pretože, keď odpovedáme zlom na zlo, tak prepúšťame cez seba zlo a pripúšťame reťazovú reakciu zla. Čiže zlo sa u mňa nezastavuje, ale naopak dostáva nový impulz a pokračuje žiť ďalej, prechádza k ďalšiemu človeku.

Kresťanstvo vyznáva, aj káže pravdu o tom, aby sme boli dostatočne silní nato, aby sme zastavili túto reťazovú reakciu v svojom živote na samých sebe a verte mi, na toto treba viac smelosti - neodpovedať na úder úderom, neodpovedať rezkým slovom na škaredé slovo, ktoré nám povedali. Nato treba ešte viac odvahy. A preto, keď sa dieťa takto vychováva, ono začína chápať, že bude potrebovať odvalu. Bude potrebovať veľkú silu vôle, aby vôbec dokázalo viesť takýto spôsob života. Súčasne sa od dieťaťa vyžaduje pokora k tomu, aby dokázalo zastaviť zlo v svojom živote s Božou pomocou.

Aké ešte môžeme uviesť biblické texty na túto tému? Viete, myslím si, že veršov môžeme ešte nájsť mnoho.

Niekedy, keď hovoríme o výchove detí, sa stretávam s touto otázkou: Je možné používať tresty pri výchove detí? Myslím, že je to dôležitá otázka, pretože každý rodič sa s tým pri výchove stretáva. Čo sa týka mňa, možno sa to niekomu nebude páčiť, ale ja čítam Bibliu a v nej vidíme, že Biblia pripúšťa trestať deti. Samozrejme existujú krajiny a štáty, v ktorých sa nepripúšťa trestať deti, napr. Fínsko a iné krajiny, kde je to prísne sledované. No treba vedieť, aké tresty pripúšťa Biblia a o tom je dôležité sa porozprávať.

Najskôr si môžeme otvoriť knihu Zjavenie 3,19, kde Boh hovorí: „*Ja karhám a trescem tých, ktorých milujem. Buď teda horlivý a rob pokánie*“. Zaujímavé je, že tu Boh sám hovorí o sebe. Myslím si, že aj v otázke výchovy detí by sme si mali brať príklad od nášho Nebeského Otca, pretože my sme jeho deti a On je náš Nebeský Otec. A keď chceme správne vychovávať

svoje deti, On má byť pre nás vzorom. Tu sa Boh nehanbí a jasne hovorí o sebe, že toho, koho miluje, On vychováva a trestá. A to je správne. Pretože, keď rodičovi nie je jedno, aký osud bude mať jeho dieťa, nikdy nebude mlčať, keď vidí, že jeho dieťa ide nesprávnou cestou.

No hlavnou otázkou zostáva: Čo má rodič urobiť? Pod slovom "trestať" si väčšinou predstavujeme nejaký fyzický trest, napríklad remeňom po zadku, ale tu je hlavná myšlienka "ponaučenie". Musíš niečo urobiť, aby si dal dieťaťu ponaučenie, príučku. A myslím si, že fyzický trest je ten najkrajnejší spôsob vtedy, keď sa už nič iné nedá urobiť a zostáva len fyzický trest - avšak vtedy je dôležité, aby to nebolo vykonané v hneve.

Keď dieťa fyzicky trestáme v hneve, tak mu v ničom nemôžeme dať ponaučenie. Naopak, prejavili sme zlo voči dieťaťu a to potom dieťa provokuje k tomu, aby nám to vrátilo. Teda vystupňujeme napätie, emócie nám bránia používať rozum, normálne sa rozhodovať. Keď sa rozhodneme udeliť dieťaťu fyzický trest, je veľmi dôležité to nerobiť v hneve. Dôležité je, aby v tom okamihu prevládol rozum a hlavný cieľ je vstúpiť dieťaťu niečo dobré a rozumné, nie vykonať dieťaťu nejakú nepríjemnosť. Keď bude každý rodič s Božou pomocou rozmýšľať nad tým, modliť sa, prosiť o múdrosť, myslím si, že potom mu Boh ukáže, aký má byť trest.

Prosím povedzte, ako zariadiť, aby okolitý svet pôsobil na dieťa minimálne?

Keď vychovávame deti v kresťanskom duchu, súčasne netreba zabúdať nato, že celý svet sa nachádza v zle a vplyv tohto sveta na naše dieťa bude vždy pôsobiť.

Áno, súhlasím s tým, že je to naozaj realita života na tejto zemi, všade naokolo je veľmi veľa zla. Vieme, že všade okolo nás existuje zlý vplyv. Aj keď dieťa zostáva samo doma a zapína si telku, vieme, že tam môže všeličo vidieť alebo keď si zoberie nejakú knihu, už sa môže stretnúť s prejavom zla. Nemyslím si, že v kresťanskej výchove je hlavnou úlohou vytvoriť pre dieťa skleníkové podmienky. Myslím, že to nie je správne, pretože dieťa musí byť pripravené na život v tomto reálnom svete, s ktorým sa skôr či neskôr stretne.

A vieme, že Ježiš hovorí k Nebeskému Otcovi v evanjeliu Jána 17,15: „*Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich zachoval od zlého*“. Teda, žijeme v tomto zlom svete a je veľmi dôležité, aby sme my sami neboli naplnení týmto zlom. Zlo môže byť okolo nás, ale nemá byť v našom vnútri. Ako toho dosiahnuť? Keď jednoducho začneme izolovať dieťa, vytvoríme mu také skleníkové podmienky. To je útek od reality a to nie je najlepšie, pretože takéto dieťa nebude pripravené na mnohé veci, s ktorými sa stretne. Myslím si, že otázka je dôležitá hlavne kvôli niečomu inému. C.S. Lewis vo svojej knihe K jadru kresťanstva hovorí: "Vítazstvo nie je v zmenšovaní zlých vášní, ale naopak v rozmnožovaní tých dobrých".

Otázka bola, ako zmenšiť vplyv zla. Tak, odložme teraz toto nabok a porozmýšľajme o inom: Ako zväčšiť vplyv dobra? Keď vchádzame do tmavej miestnosti, vieme, že tmu môžeme vyhnať len vtedy, keď zapneme svetlo, inak nič nepomôže. A to isté platí v živote

dieťaťa. Keď chceme zvíťaziť nad zlými prejavmi, nemáme byť sústredení len nato, ako zminimalizovať tento vplyv zla v jeho živote, ale treba sa sústrediť aj na rozvoj, rozmnoženie dobra v jeho živote, toho, čo mu pomôže zoznámiť sa s dobrými vecami - s Božím slovom, s pravdou, s Božou láskou.

Preto vždy uvítam, keď rodičia sa snažia odovzdať dieťaťu nejaké vedomosti z Božieho slova. Môžu to robiť sami v domácich podmienkach, nie je nevyhnutné nosiť dieťa do nejakej školy. Božie Slovo je dnes dostupné pre všetkých. Dokonca existujú detské Biblie, ktoré sú špeciálne pripravené pre detský vek a je to správne, keď práve my zoznamujeme deti s tým dobrým, čo nám Boh zanechal.

Ivan Ilič, posledná otázka, lebo čas našej relácie sa kráti.

Predstavme si, že rodičia sa stali veriaci vtedy, keď sú už deti veľké, napr. sú vo veku 10, 12, 15 rokov. To už nie sú maličké deti, ktoré je ľahšie vychovávať, ale to sú už teenageri, dospievajúci ľudia. Rodičia začali žiť kresťanským životom a všetko chápu adekvátne, správne. Ako sa dá takému teenagerovi teraz vysvetliť, prečo sa treba zrazu modliť, prečo navštevovať cirkevné spoločenstvo, prečo má zrazu žiť inak?

Táto otázka je veľmi dôležitá, pretože mnohé rodiny sa ocitajú v takýchto životných okolnostiach. Prvé, na čo treba upozorniť, je nebáť sa pred deťmi priznať svoje chyby. Keď vidíme, že náš predchádzajúci život nebol správny, je čestné a dobré to pred deťmi povedať, že to nebolo správne, čo som predtým robil/a, doteraz som ťa nesprávne vychovával/a. To je za prvé.

Za druhé - nikdy by sme nemali stratiť vieru a nádej v to, že cez naše dobré vzťahy s Bohom, Boh požehná aj naše deti. A cez to dobré, čo On dáva do nášho života, posväcuje aj naše deti. A tento nový spôsob života môže dokonca zmeniť aj veľmi vážne chyby, ktoré boli urobené - či už vo výchove, či v našom živote, ako rodičovskom, tak aj v živote detí. Netreba strácať vieru a nádej v to, že Boh to dokáže zmeniť.

Ďakujem vám za tieto povzbudzujúce slová, za rozhovor a vaše dobré rady. Ďakujem vám.

Ďakujem aj vám, milí diváci, že ste tento čas strávili s nami. Sledovali ste program Otvorená kniha. Prajem vám všetko dobré a nech vás Boh požehnáva. Dovidenia.

Preložené a natitulkované so súhlasom www.3angels.ru.

